

Jasmina Rašković, prof. hrvatskog jezika i književnosti te prof.
vjeronauka – diplomirani kateheta, učiteljica savjetnica

Ksenija Vilić, prof. razredne nastave, učiteljica savjetnica

IDEJA PLUS

IGROUČENJE NA SATU VJERONAUKA – lutkarstvo

Život u vremenu modernih tehnologija, internetskih oblaka, mreža i tableta sveprisutniji je i u školama. Ipak, lutka je i dalje važna u dječjem životu kao igračka, ali može biti i kao scenski rekvizit u nastavi. Lutku se mogu primijeniti gotovo u svim nastavnim predmetima, a posebice na satu vjeronauka jer su nezaobilazne u stjecanju moralnih, etičkih, kulturnih, tradicijskih, socijalnih i drugih vrijednosti. Sudjelovanje u igri je stvaralački čin kojim učenik stječe nove spoznaje i znanja, uči kroz igru, razvija moralna stajališta, širi svoja obzorja.

Pri odabiru prijedloga za stvaralački, nastavni rad s lutkama treba voditi računa o prilagođenosti izgleda, načina izrade i jednostavnosti animacije (oživljavanja) lutke uzrastu učenika. U sljedeća četiri broja bit će prikazan i objašnjen rad s pojedinim vrstama lutaka na primjerima iz nastavnih sadržaja Vjeronauka.

Predložene vrste scenskih lutaka primjerenih za rad s učenicima (tj. dječjem radu s lutkama) :

- lutke sjene - 4. r. Isus u gostima
- ručne lutke – 3. r. Majčina ljubav
- lutke na štapu – 2. r. Iz života Majke Terezije
- plošne lutke - 1. r. Sveti Franjo

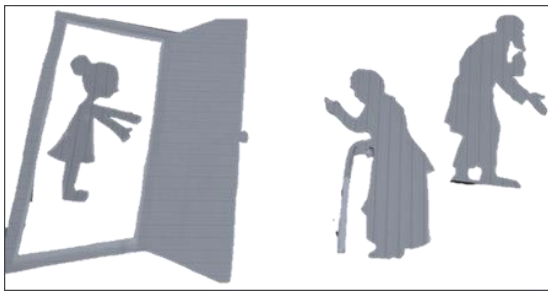
Pri radu s lutkama u učionici korisno je učenike uputiti u osnove animacije (oživljavanja) lutaka kako bi lutkarska scena bila jasna i razumljiva svima (publici), a ne samo učenicima - animatorima. Jednostavne lutke koje koristimo u nastavi obično ne mogu pokretati usta, stoga je prva uputa:

- Na sceni se kreće samo lutka koja trenutno “govori”. Ostale lutke miruju.
- Dobro je da svaka lutka ima svoj različit način kretanja.
- Lutke nikada ne okreću leđa publici (naročito dok govore).
- Lutkar oživljava lutku svojim pokretom i glasom. Prilagođava boju, ton i visinu glasa karakteru lutke i situaciji u kojoj se ona nalazi.
- Glumci-animatori su obično iza paravana koji prigušuje jasnoću i glasnoću govora te o tome treba voditi računa pri izvedbi.
- Tekst u didaskalijama se ne izgovara (napisan je obično kurzivom u zagradama). On opisuje ponašanje i situaciju na “sceni”.

Lutke sjene - 4. r. Isus u gostima

U udžbeniku za 4. razred pod temom Isus je sin Božji - slušajte ga, nalazi se priča Isus u gostima. Učenici rado slušaju ovu priču i s veseljem je dramatiziraju. Jedan od oblika dramatizacije može biti kazalište sjena. Osnovne odlike lutaka- sjena su: jednostavnost izrade, lakoća animacije, dostupnost materijala, kratko vrijeme za izradu lutaka i „pozornice“ koju može predstavljati obično platno.

Za izradu ovakve male predstave potrebno je pripremiti: kartone, škare, žice ili drvene štapiće, konac, selotejp, ljepljivo, najloni u boji... Za kazalište sjena treba voditi računa da se na lutkama neće vidjeti sitni detalji nego samo obrisna kontura tijela. Korisno je lutke izrezivati iz profila kao što je vidljivo na primjerima na slici 1. U ovoj priči razlikujemo pet likova (uloga): Isus, baka Mara, siromašan čovjek, susjeda Ana i preplašena djevojčica. Izrezane likove (lutke) treba zalijepiti na tanki štapić ili žicu.

Slika 1 - Obrisne konture likova u profilu

Slika 2 – Dijalog susjede Ane i bake Mare

Pozornica (scena) za kazalište sjena može biti običan komad platna prebačen preko školske klupe, užeta ili improviziranog okvira izrezanog iz veće kartonske kutije. Iza zastora postavlja se svjetiljka koja s poledine osvjetljava platno i kartonske lutke te tako prikazuje njihove sjene. Donji dio platna- pozornice treba biti neproziran kako se ne bi vidjele i sjene učenika - animatora.

Kako se radnja u priči odvija danju i noću potrebno je naznačiti te dvije scene. To se može postići mijenjanjem intenziteta svjetla na svjetiljci, izradom rekvizita (sunce, mjesec) ili objašnjenjem pripovjedača. Dodatni potrebni rekviziti mogu biti obješeni na kartonski okvir (u ovoj priči: krevet, stol, luster, vrata) ili pričvršćeni za zastor.

Slika 3 - Scena noći – baka spava

Slika 4 – Scena dana – baka je spremila kuću

Izvođenje predstave

Vjeroučiteljica/vjeroučitelj može odlučiti hoće i učenici improvizirati tekst priče ili unaprijed napisati dijaloge kao u ponuđenom prijedlogu. Isto tako, radi uključivanja većeg broja učenika, dio razreda može samo animirati lutke (pomicati ih po sceni), a drugi dio „posuditi“ lutkama glasove. Isusov glas može biti samo snimljen i reproduciran u odgovarajućim dijelovima predstave ili također biti prikazan lutkom-sjenom koju će animirati učenik.

Kazalište sjena rijetko je zastupljeno u profesionalnim kazalištima i školama. Kako bi se vjeroučiteljice/vjeroučitelji ohrabрили i češće ga koristili u nastavnom procesu, jedan video-primjer dramatizacije ove priče može se vidjeti na poveznici:

https://drive.google.com/file/d/1q_fZB04Gm1OaewG5ILGoK99D_HBmWfPX/view

Slika 5 - Tadija mijenja scene
- postavlja scenu dana na
osvijetljeni okvir za predstavu.

Slika 6 - Iza zastora animatori
upravljaju lutkama-sjenama
osvijetljeni svjetiljkom u
pozadini.

Prijedlog scenarija

Isus u gostima

1. scena - Baka Mara spava u krevetu. Noćna scena. Čuje se glas Isusa koji joj u snu govori.

ISUS: Baka Maro, znam da si dobra i pobožna žena. Znam kako me žarko želiš ugostiti u svom domu, zato ću ti sutra doći u posjetu.

2. scena - Sunce je izašlo. Baka Mara je budna. Sprema kuću jer očekuje Isusovu posjetu. Govori sama sa sobom.

BAKA MARA: Spemila sam kuću. Ispeći ću svježi kruh. Skuhat ću ručak da lijepo ugostim najdražeg gosta. (Čuje se zvono na vratima. Baka je uzbuđena.) Netko zvonit! Već je stigao? Evo me. Tko je?

SUSJEDA ANA: Ja sam, susjeda Ana. Tužna sam i nesretna. Željela bih s tobom razgovarati o problemima koji me muče.

BAKA MARA: Danas nemam vremena. Čekam važnog gosta. Doviđenja. (Susjeda odlazi, baka se vraća kuhanju. Čuje se drugo zvono.)

Sigurno je sad on! Uđite slobodno!

SIROMAH: Oprostite što smetam, ali jako sam gladan. Mogu li vas zamoliti samo komadić kruha koji tako dobro miriše iz vaše kuće?

BAKA MARA: Ne mogu ti dati kruha jer onda neće biti dovoljno za gosta kojega željno očekujem. Doviđenja.

(Prosjak odlazi. Baka kuha. Priča sama sa sobom.) Dan polako prolazi, a Isusa još nema. Jelo se već ohladilo. Zvono! Konačno! Sad je sigurno ON! (Požuri prema vratima.)

PREPLAŠENA DJEVOJČICA: Molim vas, baka Maro, skoro će noć mogu li prespavati kod vas? Moj se otac napio i vrlo je nasilan prema mojoj majci. I ja se bojim biti kod kuće.

BAKA MARA: Rado bih te primila, ali danas ne mogu jer čekam dragoga gosta. Doviđenja.

3. scena - Noć je. Baka Mara je ponovo u krevetu.

ISUS: Baka Maro, gdje si bila danas cijeli dan? Triput sam dolazio na tvoja vrata, zvonio, a tebe nije bilo kod kuće.

Gasi se svjetlo. Naklon. Kraj.

U pripremi sudjelovali učenici 4.a razreda OŠ Franje Krežme Osijek, a u snimljenoj izvedbi: Ena Bukvić, Ivor Imbrišić, Luka Ivančić, Nia Kolarić Tokić, Ida Lazar, Petra Novak, Borna Mičić, Borna Rožmarić, Tadija Salitrežić, Nikola Tanacković Faletar i Petar Vidić.